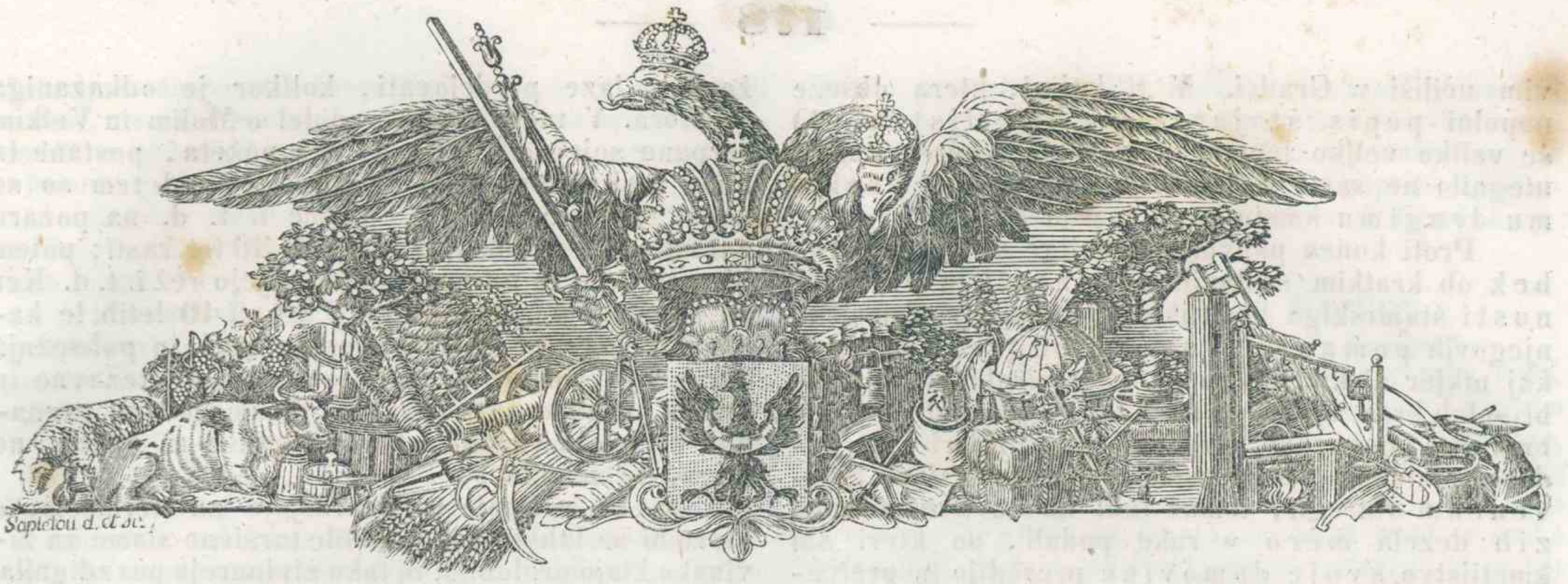

Kmetijske in rokodélske novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajnske kmetijske družbe.

Tečaj IV. *V srédo 11. Listopáda 1846.* List 45.

Svéti Martin.

Na berzim konjiču do daljniga grada
Dolžnost brez počitka junaka podí;
Lepó se mu svéti oklèp in čelada,
Še lepši se duša njegova svetlí.
Pokriva še snég vse goré in dolíne,
Kot jeklo od sréža so pota terdé;
Že dolgo hití, pa ne vidi grajšíne,
Konj dirja, de podkve se deleč glasé.

Zlo huda je zima, in séver zlo bríje,
Si s konjnika mladiga lásci igrá,
Čeravno se v plajš prav široki zavíje,
De b' tak ne ozebal, vse nič mu ne zdá.
Veršéti mu veter ne néha k obrazu,
Naj v rôki obrača le škìt kakor čè,
Naj brani se še takó hudimu mrazu,
Ubrani se vender nikakor mu nè.

Pa lej, kaj sedí tam na zemlji ledéni?
Za germam zmerzuje, oh, starček ubog,
Trepéče v raztergan' obleki platnéni,
Zdihuje, deb' Bog ga otél iz nadlóg.
K vojšaku, oh smili Bogú se, stegúje
Oterpnjeno, merzlo in suho rokó,
Ga s solznim očesam miló pogledúje,
Mu s hripavim glasam naznani prošnjó.

In iskriga konja koj jezdec ustávi,
Sercá neusmiljen'ga ni ta voják.
»*Le mirni bodite*,« zdej starčiku právi,
Solzé si otira preblagi junák.
Pa naglo po meč zlo nabrušeni séže,
Strahóma ga gleda ubožec na tléh,
In plajš, ko bi trenil, na dvoje prereže,
Da révežu eniga kósov obéh.

»*To nate! pa vanj se skerbljivo zavite*«,
Z besedo prijazno tù reče možú —
»*Kar morete, mrazu se huďmu branite,*
Se v révi presilni zročite Bogú.
Podaril bi tudi vam rad kaj denarja,
Pa v žepi ga nimam okrógliga več;
Do našiga se mi mudí poglavarja«.
Je rekel, in konja zajašil že preč.

S premertimi udi do grada perjaha,
Ogernjen mu s kósam je plajša živòt,
Ki vihan od vétra po strani mu maha;
To viditi, truma zažene krohòt.

»Kaj temu je pamet se mešati jela?«
Ga zasmehovaje mu pravi derhái; —
»Še blesti bo glava njegova začéla,
Gotovo pol plajša po pot' je prodál.«

Ne zméni zató pa mladeneč se blagi,
Kar bébci mu pravijo, nič mu ni mar.
Počitka zdej iše v stanici predragi —
Usmili se sèn ga', dobrotljivi dar.
Pa komej de tam še v pokoji zadrémlje,
Mu sanje perjazne sercé obgredó,
In dušo podoba nadzemeljska vnemlje,
De vidilo take nikdar ni okó.

Zveličarja vidi v nebeški svitlôbi,
K' je nam v odrešenje na križi umerl;
Vse, kamor se koli ozrè, je v blišôbi,
In zdi se mu, kot bi bil raj se odperl.
Zasliši glasove, ko angeljski kóri
Pojó nepreneháma Večnimu čast,
Kér on le močí vse je vdihnil natóri,
Kér milost dajè nam in v čédnostih rast.

Rudéče ugléda stermé ogrinjalo,
K' ogrinja nebeškiga kralja teló;
Z nebeškim čutilam ga to je navdalo,
Solzice veselja mu stop'jo v okó;
Kér vidi, de kós letá plajša je tisti,
Ki dal ga na potu je révežu bil.
Zamakne mu duša se v rádosti čisti
V nebó, kjer plačilo bo vsmiljen' dobil.

»S tem plajšem je mene mladeneč ogernil«,
Je rekel zdej trumam nebeškim Gospód —
»Zatorej resnično mu to bom povernil,
Kér rad zveseluje uboge povsód.
In kadar motóz mu življenja poteče,
Ga bom v veličastvo neskončno uzél,
De tudi prihodnje se čase poreče:
Kdor réveža sprejme, bo mene sprejél!«

P.

Štajarsko kmetijstvo.

(Po razsodbi gosp. profesorja Dr. Hlubeka.)

Deležniki letašnjiga velikiga zbora nemških kmetovavcov v Gradci so bili podarovani s krasno knjigo, ktero so po povelji Njih Cesarske Visokosti, svitliga nadvojvoda Ivana spisali visoko učeni gosp. Dr. Hlubek, profesor kmetijstva na Ivano-

vim učiliši v Gradci. V ti knjigi, ktera obseže popolni popis štajarskiga kmetijstva, *) se veliko veliko lepiga in koristniga bêre, kar bi utegnilo ne samo štajarskimu, temuč tudi vsakimu drugimu kmetovavcu v prid biti.

Proti koncu pohvaljene knjige so gosp. Hlubek ob kratkim sostavili prednosti in previšnosti štajarskiga kmetijstva, pa tudi niso zamolčali njegovih pomanjklivost in pogreškov, zakaj nikjer ni kmetijstvo na tako visoki stopnji, de bi sploh brez napčnosti ne bilo. — Ko tedej svojim bravcam imenovano razsodbo gosp. Hlubeka podamo, mislimo de ne bomo samo štajarskim Slovencam vstregli, temuč tudi kmetovavcam druzih deželá méro v roke podali, po kteri naj kmetijstvo svoje domovine presodijo in pretehtajo. — Gosp. Dr. Hlubek takole pišejo:

Hvale vredne prednosti štajarskiga kmetijstva so:

1. de njive dobro prašijo in čistijo, sosebno v tacih krajih, kjer na sterniše ajdo sejejo;
2. de pridelujejo na njivi ob enim razniga sadú, kakor: buč, fižola med turšico, korenja med ječmenam, ovsam in makam;
3. de deteljo gosto sejejo;
4. de sejejo turšico na gnoj **), na turšiciše pa deteljo za drugo in tretje leto, po pretečenim tretjim leti sejejo zopet turšico, za turšico spet deteljo, in tako se okrog triletniga tečajo vertí imenovano pridelovanje, ktero jim nar višji pridelek daje za ljudí in za živino;
5. de pogostama gnojijo, kér pogosto gnojenje nar obilniši pridelke daje in tako nar bolje ceno gnoja splačuje;
6. de obilno sadijo podzemljiski sad, kakor korún, repo, peso, korenje i. t. d.
7. de imajo pri kmetijah spodnjiga Štajarja umno napravljene vezane kozelce, ki so koristne naprave ne samo za sušilo snopja in piče, ampak tudi za shrambo kmetijskiga orodja in druzih kmetijskih rečí;
8. de na debelo gnojijo setvi v poslednjim leti tam, kjer po kmetijski navadi njive 3 — 4 leta po setvi v travo pušajo;
9. de v jeseni orjejo za pomladanjsko setev.

Pomanjkljivosti štajarskiga kmetijstva so:

1. de sploh prepljitvo orjejo;
2. de pregosto sejejo;
3. de sploh ne rabijo valarja pri setvi, to je, de ne valjajo vsejane jarine, sosebno ječmena in ovsa, in na spomlad tudi ozimine ne;
4. de niso povsod gnojniša tako napravljene, kakor bi imele biti, in de je dosti kmetovavcov, ki z gnojem na njivi práv ravnati ne vedó;
5) de v tacih dolnih gojzdih požare napravljajo, v kterih je po nekakšnih starih pravicah pripušeno, niski les posekovati, hosto požigati in požare v laze predelovati, kolikor je odkazaniga prostora. V tacih krajih večidel o Malim in Velkim serpanu sejejo rèž; ko je rèž požeta, postane iz njive pašnik skozi 6 ali 10 let; med tem so se zopet nektere brezice, jelšice i. t. d. na požaru zarastle, ktere pusté 15 ali clo 30 let rasti; potem jih posekajo in na novi požar sejejo rèž i. t. d. Kér pa skušnja učí, de taki lazi v 30 ali 40 letih le kakih 10 vaganov rèží, 24 centov sená, in pol sežnja derv dajo, in de je tako obdelovanje težavno in drago, vsakdo sam previdi, de imenovano ravnanje ni hvale vredno: tako zemljiše ni gojzd, ne njiva, ne senožet;
6. De premalo turšice sejejo za sternišem, s ktero bi se lahko veliko mlade turšične slame za živinsko klajo pridobilo, in tako živinoreja povzdignila.

*) Die Landwirthschaft des Herzogthums Steiermark, als Festgabe für die Mitglieder der 10. Versammlung deutscher Land- und Forstwirthe, nach den Eingaben der Filialen der steierm. L. W. Gesellschaft im Auftrage Sr. kais. Hoheit, des Erzh. Johann Baptist, zusammengestellt von Dr. F. X. Hlubek. Gratz 1846.

**) To se vé, kjer je zemlja zató, in kraj ne premerzel, de turšica dozorí; sicer bi pa bilo koristno saditi kak podzemljiski sad namesto turšice v pervim leti, za tem pa bi se sejal ječmen ali oves in detelja vmes; koristno je, če se tako obdelovanje potem na štiriletni tečaj zdelí, namreč: 1. leto podzemljiski sad na gnoj; 2. leto ječmen ali oves; 3. in 4. leto detelja (košnja). Vredništvo.

Korúnova moka in kruh.

(Po dopisu iz Šneperške grajšine 27. Kozoperska).

Gospod Filip Forstner, oskerbnik Šneperške grajšine so nas pred nekimi dnevi razveselili s korúnovo moko in z hlepčikam kruha, ki so ga iz te moke spekli. Moka je lepa in kruh je dober. Kdor hoče moko viditi, naj pride v pisarnico kmetijske družbe; kruh smo pa že razdelili.

Gospod Forstner, ki si na vso moč prizadevajo, de bi pridelani grajšinski korún presilne škode obvarvali, so se sploh po naukih Novic ravnali in se iz lastne skušnje prepričali koristnosti danih podukov. Naj se vsak kmetovavec — pišejo gosp. oskerbnik — po njih ravná! Pred 6 tedni so ukazali korún iz zemlje vzeti, in zdraviga od gnjiliga na tanjko odbrati. Zdraviga so spravili v klet na pesek, s kterim so bile tla malo manj kot na pol palca visoko potresene; nagnjitiga pa so djali na pod in ga odločili za živinsko pičo. Drugi teden pa so 3 kôše bolniga korúna spravili pod vezani kozelc in ga pustili 3 tedne na zraku ležati: ves korún je tù terji postal in zelenkast tudi pod kožo; kér ni več dalje gnjil, so ga ukazali spraviti v grajšinski hram in ga bojo skusili ohraniti za seme — po skušnjah, ki so jih gosp. F. Šmidt v 40. listu Novic na znanje dali. Nekaj nagnjitiga korúna je jelo že kal poganjati, in na 2 do 4 čèrt dolgih poganjkih je visélo clo nekoliko mladih korúnčkov, ki so čisto zdravi bili. Gosp. Forstner so ukazali te korúnčke za prihodnjo setev nabirati in jih bojo za poskušnjo sadili. Tudi so v drugi polovici Velikiga serpana na ovsiše nekej korúna posadili, ki je že eno ped visoko korúnovino pognal; na zimo ga bojo s hosto in suhim gnojem pokrili in nam na spomlad nasledbo te skušnje na znanje dali. Z veseljem pričakujemo oznanilo pridniga gospoda oskerbnika. Vredništvo.

Od kod imajo desetine, tlaka in gosposkini davki svoj začetek?

Kér je današnje dni več govorjenja od desetín, tlak in gosposkinih davkov tudi med prostimi ljudmí, naj bo tudi v teh listih nekaj besed od tega. Povédano bo ob kratkim, od kod imajo vsi ti nakladi na zemljah in posestinah svoj začetek.

Od tod se bo tudi samo lahko razsodilo, na kakošne pravice je vse to uterjeno, in kako stojé s spremembo ali odlogo taciga.

Pred vsim je to gotovo, de so podložni vsake dežele z višim deželskim poglavarjem, kraljem ali cesarjem v tèsni zavézi. Kakor jih on vlada (viža), varuje notranjih in vunanjih sovražnikov, in skerbí sploh za njih časno srečo: tako so mu tudi oni dolžni pokoršino skazati, s častjo in ljubeznijo vred, in davke zvesto

in voljno odrajtovati, ktere jim on po svoji previdnosti naloží, de je v stanu potrebne in koristne naprave vstanoviti in obderžati, brambo dežél uterdíti, in notranje vladanje (vižanje) in ohranitev pravice izpeljati.

Zraven tega se pa najde še druga zaveza med večimi in manjšimi posestniki, to je med gosposkami in njih kmeti.

V krajih, kjer se vrednost vsaciga človeka po njegovi natori dosti ne spozná, mogočniši posestniki svoje zemlje večidel s sužnjimi obdelujejo, ki so jih ali v vojski vjeli, ali na semnji kakor nespametno stvar kupili, in kterih življenje in smert je skorej vse v njih rokah. Tako je bilo nekdaj clo per omikanih Grekih in Rimljanih, tako je še zdaj v jutranjih deželah, per Zamorcih in v enim delu Amerike. Hud stan je dostikrat takih sužnjih, in usmiljenja vredin. Keršanska véra ga je, kamor je peršla, zaterla, ali saj po moči polajšala; in kar je zastalo, si sedanji časi, kjer se bolj miloserčnost od enih straní budi, popraviti prizadevajo. — Drugači je tam, kjer je že popred vsak, tudi nižjiga rodú človek, več usmiljenja in spoštovanja našel, ali kjer je moč keršanstva serca omečila, in šege omikala.

Per Rimljanih, akoravno so iméli svoje sužnje, se najde že vonder nekaj sedanje naprave. V deželah, ki so si jih podvergli in razdelili, so posamesne zemljiša nekaj poprejšnim posestnikam prepustili, nekaj novim seljanam dali, proti temu, de so jim ti od perdélkov odmerjen del odrajtovali. —

(Dalje sledí.)

Popis perve sadne razstave v Ljubljani.

(Nadalje.)

Gosp. Anton Vertovc, kmetovavec iz Barovnic Verhniške komisije je poslal 5 plemén lepih jabelk, namreč tofeljnov, žlahtnikov, kutnarjev, velikih in malih špiceljnov, in pa 6 hrušk: „bunke“ po imeni, kterim bojè na Gorenskim krote pravijo. Anton Vertovc se je že pri več priložnostih pridniga kmetovavca skazal, in spričal, de mu je mar, s časam naprej iti. Njegovo prizadevanje v sadjoreji zasluži očitno pohvaljeno, in njegov trud v kmetijstvi drugim kmetam v izgled postavljeno biti!

Iz Polhoviga Gradca v razstavo dano sadje nam je očitno pokazalo, de je ondi sadjoreja na visoki stopnji. Visokorodni grof Rihard Blagaj, grajšak v Polhovim Gradci, so si že davnej imé slavniga sadjorejnika pridobili in obilnost žlahtniga sadja mnogoterih plemén, ki so ga v razstavo poslali, je častno spričevala, de so gospod grof po pravici velik prijatel sadjoreje imenovati. Posebno kar žlahtne jabelka vtiče, Jih bo na Krajnskim javalne kdo prekosil. Dali so v razstavo 27 plemen jabelk, 9 plemén hrušk in pa nekaj jesenskih breskev. Med jabelki smo vidili razločnih kosmačev, malinčarjev, železnikarjev, čebularjev, robačev, mušancgarjev, jevcgarjev, posebno prijetnih špiceljnov, tofeljnov, vošenk, zamurčkov i. t. d. Nektere poletne jabelka, posebno rudeči poletni robač (rothe Sommer-Calville), so bile tako lepe, kakor de bi bile še le pred eno uro z drevesa vzete. Razun domačih vodenic so vse pleména žlahtnih hrušk, ktere so gosp. grof v razstavo poslali, iz cepičev izrejene, ki so jih iz Cesarskiga verta v Šönbrunu poleg Dunaja dobili, in ki se tedaj tudi v zemlji Polhoviga Gradca prav dobro obnašajo.

Tudi častitljivi fajmošter iz Polhoviga Gradca, gosp. Janez Reš, so nas razveselili z obilnim in prav žlahtnim sadjem in sicer z 31 plemeni večidel žlahtnih jabelk in pa s 7 plemeni hrušk, ki so jih iz svojiga verta v razstavo poslali. Lepi gambovci, imenitni rozmarinčki, koristni špiceljni, jevcgarji, čebularji, mušancgarji, pisanke, tofeljni in več druzih plemén je lepšalo sadno razstavo, v kteri so se tudi razne žlahtne puternice iz gosp. fajmoštroviga verta prav lepo obnašale. Gospod Reš so s poslanim sadjem očitno pokazali, de so priden naslednik poprejšnjiga fajmoštra in verliga sadjorejca v Polhovim Gradci.

(Dalje sledí.)

Dopis z Ipavskih Verhov.

28. Kozoperska.

Spet se je čas približal kolovrate v roke vzeti. Ljube predice! ste si pripravile pridnih kolovratov? Lanjsko leto so silno hvalili česke in gosp. Ferlanove kolovrate, letas bom pa še jez eniga pohvalil, ki sim ga lanjsko zimo od čast. gospoda Matija Kodeleta, fajmoštra male fare v Kobleglavi na Goriškim kupil in ki je enake velikosti in postave kot českí, razun vretenca, ki je kot krajnsko, le po primeri manjši; sicer je pa še lepši, močnejši in boljši od českiga. Moja kuharca je v eni uri 1230 čevljev dolgo nit na njem napredla, Štrobah pa na českim le 1100 čevljev; torej 130 čevljev več; poleg tega je pa še rekla, de bi bila še več spredla, ako bi mogle roké več delati. Le škoda je, de imenovani gospod fajmošter niso dali več tacih kolovratov narediti, kér so zares dobri in lični. *) — Korún je tudi pri nas sploh sognjil; le tisti, ki so ga bili pred dežjem skopali, so ga nekoliko obvarvali. Tako je jelo tudi zelje po več zelnikih in repa pa še clo v tropinah — kakor pravijo — gnjiti. Huda nam žuga, in še toliko bolj, kér tudi božjiga zernica — ajde — zavolj vedniga deževniga vremena ubogi ljudjé spraviti ne morejo. Tode nikar ne obupati: še čuje Bog nad nami in vé kaj potrebujemo!

J. P.

Alojzjeviše v Ljubljani.

Ko trombe glas, ko zvon doní
. . . . . .

J. Koseski.

Njih ekscelencija, milostljivi Ljubljanski knez in škof Anton Alojzi so z začetkam letašnjiga šolskiga leta osnovali v Ljubljani blagorejno **) za mladenče, za ktero Jim bo naša domovina vedno vedno hvaležna. Modrimu knezu, ki natanjko poznajo potrebe naše šolske mladosti, je že davnej skerb pri serci bila, kako bi se pomagati dalo pridnim pa ubogim mladenčam, zlasti tistim, ki poklic h duhovskimu stanu v sebi občutijo, de bi brez težav, ki jih uboštvo sabo prinese in dostikrat nar boljšim glavam pot v šole zapira ali jih saj v boljšim napredovanji zaderžuje, zamogli svoj visoki namen doseči.

Milostljivi knez so tedaj sklenili v Ljubljani sobivališe (Convict) napraviti za krajnsko mladost, kjer bojo pridni in ubogi učenci ***) od perve latinske šole noter do desete razun obleke z vsim previdení, kar jim je za živež in za njih dušno in telesno omikanje potreba. Vadili se bojo tukaj tudi spodobne vunanje obnaše in lepiga zaderžanja, kakoršniga je v sedanjih časih vsakimu človeku, naj bo stanú kakoršniga si bodi, silno potreba.

Ti napravi so dali milostljivi škof Anton Alojzi imé: „Alojzjanum“ (Alojzjevše ali Alojzevo) zató, kér

*) Radi verjamemo, de je imenovani kolovrat hvale vreden. Českí pa ostane vedno oče vsih druzih, po njegovi podobi napravljenih. Zató jih pa tudi Ljubljanski mojster Unglert tolikanj prodá, de ima celo fabriko českih kolovratov v svoji delavnici. Škoda de niso na pol cenejši: na tavžente bi jih bil že spečal. Vredništvo.

**) Blagorejna (hiša ali naprava) bi utegnilo nar bolj primerno slovensko imé imenovane mladenšnice biti, zató kér bojo učenci v nji v resnici blago rejo prejeli.

***) Letas je 22 učencov v mladenšnici: ko bo pa celo poslopje sozidano, jih bo lahko 80 do 100 tukaj prebivalo, če bo namreč tudi od druzih dobrotnikov toliko denarja skupej prišlo, de se bo mogel vsim potrebni živež i. t. d. dati.

so mladost te blagorejne posebnimu varstvu sv. Alojzja priporočili, ki je bil od nekdaj pobožnim mladenčam nar lepši izgled.

Vsak domorodec, ki svojo domovino resnično ljubi, mora hvaležniga serca spoznati neizrečeno dobroto, ki so jo milostljivi knez s to napravo krajnski deželi skazali in ktera zasluži, de jo vsak ljudomil rojak po svoji moči podpira. Kér pa Alojzjeviše ima posebni namen, blage mladenče za duhovski stan zrediti, in kér bo ta mladenšnica vedno imé in čast duhovne naprave obderžala, vsak sam previdi, de jo bojo zlasti duhovni gospodje s posebnim veseljem podpirali.

Milostljivi knez se pa morajo po vsi pravici začetnik in vstanovnik blagorejne imenovati, zakaj Oni niso le perviga nagiba k ti napravi dali, temuč so tudi iz svojiga lastniga denarja od perve do zadnje rečí vse napravili, kar je za imenovano sobivališe potrebniga. Oni so kupili za 22 tavžent goldinarjev veliko hišo z lepim vertam na Poljanah; so tikama nje še eno iz noviga sozidali; so dali napraviti vse, kar je za notranje obravnanje pohištva potrebniga, in so vložili zraven tega še 20 tavžent goldinarjev, de iz obresti (čimza) teh denarjev bo vsako leto 10 mladenčev stanovanje in živež v tem staniši dobivalo. Z eno besedo: predenj bo leto preteklo, ne bo veliko manjkalo od sto tavžent goldinarjev, ktere so sami škof položili na oltar domovine.

Krajnci! to je lep denar, ki se ne daje za nepotrebne rečí, in tedej očitno spričuje, de nam je bilo take naprave silno potreba. Res je, de celo staniše in vse hišno orodje je lepo in lično napravljeno in de bi se bila dala marsikaka reč z manjšimi potroški omisliti: tode milostljivi knez so hotli staniše napraviti, ki naj že po svoji vunanji lepoti in po prijetnim notranjim redu mladost značnosti in vsih druzih čednost vadi. Lično in prijetno staniše je za omikovanje človeka tudi potrebna reč. Če pregledamo navadne staniša, v kterih večidel učenci manj premožnih staršev v Ljubljani prebivajo, nas grôza obide! V tesnih kočah je po 5 in še po več učencov natlačenih — zraven njih pa še prebiva stara sirova baba — ki se njih gospodinja imenuje — in dostikrat zraven nje ravno tako sirova dekla. Po dva in dva ležita v eni postelji — — kar bi nikdar ne smelo biti. V tacih okolišinah in pri tacih babah preživí učenec 8 ali 11 let; — preživel jih je, morebiti tudi zdrav ostal na duši in telesi: ali sirov in neomikan je k babi prišel in ravno tak — čeravno z veliko vednostjo v glavi — stopi v veči šole naj bo v Ljubljani, v Gradci ali na Dunaji. Če ga tù sreča ne zadene, de pride za učenika k omikanim ljudém: sirov in neobtesan bo ostal vse svoje žive dni, čeravno si je dohtarski klobuk pridobil. Dan današnji pa svet potrebuje omikanih ljudí, naj si bojo duhovni ali dohtarji, uradniki ali kupci, umetniki ali kmetovavci.

Resnične besede so govorili rajnki Dr. Klančnik v predgovoru k Galuretovim bukvam, rekoč: „Nekteri ločijo véro od vsakdanjiga življenja, od zaderžanja do druzih ljudí, od spodobne obravnave, od govorjenja in djanja, in s tem čast vére zmajšajo in človeštvu škodjejo; hočejo verniga kristjana imeti, pa njega zunajno je dostikrat bodéče kakor jež; nekterimu se ne smemo približati, z njim ne govoriti, ako od njegove neperljudnosti (grobosti) nočemo razžaljeni biti; dostikrat se ljudjé edin drugimu ogibljejo, ki bi se med seboj ljubiti mógli. Brezštevilnih grehov nespodobniga zaderžanja, s kterimi se Bog in ljudjé razžalijo, se storí, in kako neperjetno je življenje med neperljudnimi! Nepriljudnost se ne najde samo med ljudmi niskiga stanú; ona je povsod, kjer ni prave vére; ona se z zagrinjalam potuhnosti, hlimbe, hinavšine in hudobije perkriva; velikrat ima grozno hude nasledke; veselje s takimi ljudmí kaj opraviti imeti, se zgubí.“

Same šole človeka ne morejo omikati, posebno če ga zraven tega še revšina tare. Torej je bil moder in ljudomil sklep, po kterim so milostljivi škof krajnski deželi Alojzjanum dali, ktero bo skerbelo za pravo keršansko izrejo mladosti, ne samo po tesnim pomeni te besede, ampak v pomeni, kteriga so Dr. Klančnik v imenovanim „predgovori“ razložili.

Vodstvo mladenšnice so milostljivi knez izročili visoko učenimu profesorju in dohtarju svetiga pisma, gospodu Janezu Pogačarju, ki so nam porok, de se bo zrejenje Njim izročenih mladenčev po namenu Visociga vstanovnika izpeljevalo.

Delo našiga milostljiviga kneza in škofa ne potrebuje naše hvale; tode kar se lepiga in dobriga za slovensko domovino zgodí, to naj zapisano stojí tudi v naših Novicah — našim vnukam v spomin! Torej bomo pri pervi priložnosti bravcam Novic poslovenjeno natanjčno oznanilo podali, s ktero so milostljivi knez osnovo blagorejne krajnski duhovšini na znanje dali. Dr. B.

Za učitelje kaj.

Pridni učitelj v Frauhajmu na Štajarskim gosp. Franc Domajnko so nam popisali učbo, kako svoje slovenske učence pisati vadijo. Oni ne začnejo s tako imenovanim tekočim pisam (Currentschrift), temuč z latinskim, iz kteriga je slovenski storjen in ki je tudi ložeji. De se pa učenci latinskiga (slovenskiga) pisanja lahko naučijo, so jim zložili kratko pesmico, ktera jim kaže, ktere male čerke se nar ložeje zapišejo in kako ena iz druge pride. To pesmico berejo učenci pervič s table, kamor jim jo zapišejo, potem pa si jo morajo v spomini ohraniti in iz glave povedati. Takole se glasí:

Nar lažej' se zapiše *i*,
Kdor se tega prav uaučí
Bo lahko zdelal *j*, *u*, *t*,
In *l* in *b* in *h* in *k*.
In če zapiše lepo *c*
Zna zapisati tudi *e*,
In *o* in *a* in *d* in *g*.

Tudi res je, vam še povém,
Zapisat' lepo *n* in *m*,
In *r* in *p* in tudi *v*;
Le nekaj težej' *f*, *s*, *z*;
In to so male čerke vse,
Razun *č* in *š* in *ž*.

Kar pa velike čerke zadene, jim tudi sivih las ne delajo. Skorej vsaka velika je nekaj mali, kakor brat bratu ali pa sestra sestri, podobna. V osmih dneh znajo male in velike čerke zapisati.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

Osem.

Današnjimu listu je perdjana 24. doklada.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani 7. Listopáda.		V Krajnju 2. Listopáda.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	36	2	36
1 » » banaške	2	36	2	55
1 » Turšice	1	36	1	33
1 » Soršice	—	—	1	50
1 » Rèži	1	40	1	37
1 » Ječmena	—	—	1	18
1 » Prosa	1	14	1	18
1 » Ajde	1	9	1	9
1 » Ovsa	—	52	—	52

Vrednik *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik *Jožef Blaznik* v *Ljubljani.*